

Η βιοηθική Θεώρηση της Συνθετικής Βιολογίας σε θεσμικό επίπεδο (Α')

/ [Πεμπτούσία](#)

Πριν προχωρήσουμε στην βιοηθική προσέγγιση της συνθετικής βιολογίας με βάση την φιλοσοφία και τις αρχές της βιοηθικής, κρίναμε σκόπιμο να παραθέσουμε τον το σκεπτικό και τον τρόπο αντιμετώπισής της από τα αρμόδια διεθνή και εθνικά θεσμικά όργανα - φορείς του βιοηθικού διαλόγου.

Το γεγονός ότι τέτοια κείμενα έχουν δει το φως της δημοσιότητας είναι από μόνο του μεγάλης σπουδαιότητας, διότι σημαίνει την επίσημη έναρξη του δημόσιου διαλόγου γύρω από αυτό το φλέγον ζήτημα. Επίσης, θεωρούμε ως σημαντική την πρόταση των επίσημων απόψεων, διότι από μόνες τους αποτελούν υλικό για προβληματισμό και κριτική. Ορισμένα από τα κείμενα αυτά, τα πιο πρόσφατα, αναφέρονται άμεσα στη συνθετική βιολογία. Άλλα πάλι, αναφέρονται σε διαφορετικά, πλην συναφή, βιοηθικά ζητήματα, από τα οποία ο ερευνητής της βιοηθικής μπορεί να αναχθεί σε συμπεράσματα για την συνθετική βιολογία, κάνοντας χρήση των αρχών και του σκεπτικού που διατυπώνουν.

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική (Οβιέδο 1997) και Παγκόσμιες Διακηρύξεις της UNESCO.

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη

Βιοϊατρική ή διαφορετικά Σύμβαση του Οβιέδο[1], υπογράφηκε στις 4 Απριλίου του 1997 από τα περισσότερα κράτη μέλη της Ε.Ε. Έχει πολύ μεγάλη σημασία, όχι μόνον για το σημαντικό της περιεχόμενο, αλλά διότι απέκτησε για τις κυβερνήσεις των κρατών που την υπέγραψαν ισχύ νόμου. Σε αντίθεση, άλλα σημαντικά κείμενα όπως οι διακηρύξεις της Γενεύης, του Ελσίνκι και του Τόκιο με παρόμοιο περιεχόμενο και θεματική έχουν χαρακτήρα ηθικού μνημονίου και όχι νομικής δέσμευσης[2].

Συγκεκριμένα τα κράτη-μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συνέταξαν Σύμβαση για την «Προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ανθρώπινου όντος σε σχέση με τις εφαρμογές της Βιολογίας και της Ιατρικής»[3]. Η σύμβαση αυτή πραγματεύεται σειρά θεμάτων όπως ιδιωτική ζωή και το δικαίωμα στην πληροφόρηση, το ανθρώπινο γονιδίωμα και η επιστημονική έρευνα. Το 1998 στο Παρίσι συμφωνήθηκε επέκτασή της με άρθρα που συμπεριέλαβαν και την κλωνοποίηση. Μεταξύ άλλων τα κράτη-μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συμφώνησαν ότι:

Οι πιθανές κοινωνικές επιπτώσεις, αποτέλεσμα των ραγδαίων εξελίξεων στους τομείς της Βιολογίας και της Ιατρικής, δημιούργησαν την ανάγκη θέσπισης κανόνων, οι οποίοι καθορίζουν τον τρόπο εφαρμογής των επιτευγμάτων της Επιστήμης. Έτσι κράτη και διάφοροι διεθνείς οργανισμοί συνέστησαν επιτροπές με αντικείμενο:

- τη μελέτη των πιθανών επιπτώσεων από την ανάπτυξη εφαρμογών της Βιολογίας και
- τη σύνταξη κανόνων δεοντολογίας[4].
- «Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να γνωρίζει οποιαδήποτε πληροφορία αφορά την υγεία του» (άρθρο 10)
- «Απαγορεύεται κάθε είδους διάκριση εναντίον ατόμου με βάση τα κληρονομικά του χαρακτηριστικά» (άρθρο 11)
- «Οι εξετάσεις, οι οποίες σχετίζονται με την πρόγνωση γενετικών ασθενειών και χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό ατόμων που είναι φορείς γονιδίων υπεύθυνων για γενετικές ασθένειες ή για την ανίχνευση της γενετικής προδιάθεσης για ασθένειες, πρέπει να πραγματοποιούνται μόνο για σκοπούς υγείας ή επιστημονικής έρευνας σχετιζόμενης με θέματα υγείας...» (άρθρο 12)

Η προαναφερθείσα επέκταση της θεματολογίας της στο Παρίσι συμπεριέλαβε και κατέληξε στα εξής:

«Απαγορεύεται οποιαδήποτε παρεμβολή με σκοπό τη δημιουργία ανθρώπινου όντος γενετικά όμοιου με άλλο ανθρώπινο ον ζωντανό ή νεκρό» (άρθρο 1) [5]. Η

ως άνω απαγόρευση έχει ιδιαίτερη σημασία για την παρούσα εργασία, διότι, αν και δεν αναφέρεται ρητά στο ζήτημα της συνθετικής βιολογίας, το οποίο δεν είχε ανακύψει στο χρονικό διάστημα κατά το οποίο συντάχθηκε το κείμενο της σύμβασης, ωστόσο έμμεσα αναγνωρίζει τον προβληματικό χαρακτήρα δημιουργίας τεχνητών οργανισμών οι οποίοι δεν απαντούν στην φύση.

[1] http://www.coe.int/t/dg3/healthbioethic/Activities/01_Oviedo_Convention/

[2] “The Council of Europe Convention on Human Rights and Biomedicine (the Oviedo Convention) is legally binding for those States that have signed and ratified it (139). Other relevant documents (such as the UNESCO Declaration and the EU Charter of Fundamental Rights) are not legally binding, but have moral authority». *Opinion of the European Group on Ethics in Science and New Technologies to The European Commission*, σελ. 27.

[3] Μητροσύλη Μ. «Ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή. Παρουσίαση και παρατηρήσεις στο νόμο 3305/ 2005- Εφαρμογή της Ιατρικών υποβοηθούμενης αναπαραγωγής», *Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής*, τ. 6, 2007, σ. 612-622.

[4] Ό.π.

[5] Ό.π.

***Παρατήρηση:** Το παρόν άρθρο αποτελεί συνέχεια του αφιερώματος στη συνθετική βιολογία. Πρόκειται για μια μεγάλη έρευνα, αναθεωρημένη έκδοση μεταπτυχιακής-διπλωματικής εργασίας που κατατέθηκε στο ΕΑΠ και πραγματοποιήθηκε από τον θεολόγο Στέφανο Καραούλη με επιβλέποντες τους Ν. Κόϊο και Αν. Μαρά.